

Kokonaisnäkemyks puuttuu työvoimapulan ratkaisusta

NÄKÖKULMA

Yrjö Myllylä

Kauppakamarien kyselyn mukaan lähes 75 prosenttia yrityksistä kärsii työvoimapulasta.

Miten työnantajien osaamis- ja koulutustarpeisiin voidaan vastata, jos työnantajia ei kohdata henkilökohtaisesti? Kohtaamalla saadaan työnantajakohtaista tarvetietoa.

Hallitus toisensa jälkeen on kirjannut ohjelmaan työmarkkinoiden kohtaannon parantamisen. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus aloitti 1. syyskuuta opetushallituksen erillisyyksikkönä yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tehden.

KOHTAANTO-ONGELMAT jatkuvat.

Yritysten kasvu estyy ja hyvinvointivaltion ylläpito vaarantuu.

Yli kymmenen vuotta lähitulevaisuutta ennakoivut ammattibarometri on osoittanut, että kaikilla alueilla on pula esimerkiksi sairaanhoitajista.

Tiedon olisi pitänyt johtaa sote-alan työnantajien haastatteluihin ja jatkotoimenpiteiden pohtimiseen yhteistyössä alueella oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa.

Näin ei ole tapahtunut, eikä uusi palvelukeskus sitä takaa. Kokonaisnäkemyks ja osaaminen puuttuvat.

ONGELMA on, että työnantajia ei systemaattisesti ja säännöllisesti sekä kattavasti kohdata henkilökohtaisella tasolla.

Puhe ja toiminta on liiaksi valtakunnantason toimintaa, ylhäältä alaspäin vaikuttamista, projekteja, yrityksiä tehdä sähköisiä kyselyitä – kohtaamatta työnantajia riittävästi.

Alueilla tapahtuvia työnantajien kohtaamisprosesseja ei tueta valtakunnan tasolta tarpeeksi. Kohtaamista ei osata eikä oppilaitosten palkkausjärjestelmät tue koh-

taamista.

Pullonkaulana yritysten kasvussa on yrittäjä itse. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ratkaisussa keskeisin pullonkaula ovat asiasta vastaavat viranomaishenkilöt.

Jos tilanne jatkuu työnantajia kuulematta, työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma pahenee.

Työttömyys lisääntyy niin nousu- kuin laskusuhdanteessa, kun koulutus ja muut toimet eivät vastaa tarpeeseen. Tiettyt alat, kuten sote- ja viennille tärkeä logistiikka-ala joutuvat työvoimapulan takia kriisiin. Merkkejä tästä on myös matkailualalla ja muilla perusaloilla, kuten metalli- ja metsäalalla, jotka tuottavat tarvittavan taloudellisen ylijäämän alueille ja yhteiskuntaan.

Yli kymmenen vuotta lähitulevaisuutta ennakoivut ammattibarometri on osoittanut, että kaikilla alueilla on pula esimerkiksi sairaanhoitajista.

VALTAKUNNAN taso yrittää ratkaista ongelmaa palvelukeskuksella ja sinänsä välttämättömällä työperäisen maahanmuuton lisäämisellä.

Osa tehtävistä automatisoidaan tai parannetaan resurssien käyttöä alustatalouden ratkaisuiden avulla. Hyvinvointivaltion rahoitus pohja voi silti pettää.

Nopein ratkaisu on soveltaa Kymenlaakson toimialakohtainen ennakoivamalli muualle Suomeen. Kaakkois-Suomen ely-keskuksen jatkuvan oppimisen koordinaattori on jo vuoden koordinoivut esimerkiksi alueellista toimialakohtaista 3–5 vuoden päähän ennakoivia toimialakohtaisia ennakoivutipsseja.

Malli on käytössä myös Etelä-Karjalassa.

Mallissa maakunta valitsee kaksi toimialaa syksyisin ja kaksi keväisin, jotka se käy läpi. Alat valitaan tärkeyden ja ajankohtaisuuden perusteella.

Henkilökohtaisia työnantaja-haastatteluita tehdään te-toimiston ja usean oppilaitoksen kanssa yhteistyössä oppien ja välittömästi tarpeisiin reagoiden. Tulokset tulkitaan yhteisessä foorumissa oppilaitosten alan edustajien ja muiden toimijoiden kanssa jatkotoimenpiteiden tunnistamiseksi, viestimeksi ja toimeenpanemiseksi.

Malli pilotoitiin Kymenlaaksonsa 2018–2020 Etäinen-koulutustarpeiden ennakoivuhankkeessa.

Juuret ovat muissa Pohjoismaissa, Suomessa Vaasan seudulla ja Varsinais-Suomessa.

Mallin soveltaminen samaan tapaan koko Suomeen ely-keskusten juuri nimettyjen jatkuvan oppimisen koordinaattoreiden johdolla tehtäväksi olisi nopein ja tehokkain tie vaikuttaa työmarkkinoiden kohtaantoon Suomessa.

VALTAKUNNAN tason toimijoiden tulisi tukea tätä alueellista toimintaa ja koota valtakunnallinen näkemyks eri toimialojen tarpeista alue-tason prosesseista. Kymenlaakson mallissa hyödynnetään EU:n parhaimman alueellisen ennakoivukäytännön keskeisiä elementtejä.

Kehittämämme ennakoivukäytännön YK:n ILO tunnisti EU:n komission toimeksiannosta hyväksi käytännöksi arvioiessaan 27 EU-maan ennakoivukäytäntöjä muutama vuosi sitten.

Elementit ovat työnantajien ja yrittäjien haastatteleminen henkilökohtaisesti, muiden asiaan vaikuttavien osapuolten, kuten oppilaitosten, kytkeminen prosessiin, priorisoidun listan tuottaminen jatkotoimenpiteistä ja public-private-kumppanuus toteutuksessa.

Kirjoittaja on YTT, ennakoivun asiantuntija ja Delfoi-manager Salosta.